

Avui fa 34 anys que una vintena d'homes d'aquestes comarques van ser alliberats

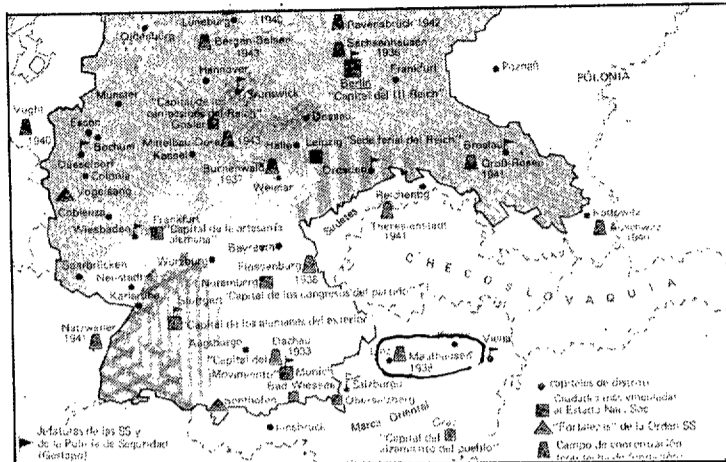
L'infern del camp de Mauthausen

El treball a les pedreres va ser el mètode d'extermini utilitzat a Gusen. Una alimentació dels presoners basada en els naps i aigua bruta de "café", i l'esforç a què estaven sotmesos, eren la forma més brutal i segura de liquidar existències... (Foto: arxiu).

Quan passava l'oficial nazi, els presoners havíem d'aturar la feina i treure'n la gorra. (Foto: arxiu).

En aquest plànol es troben assenyalats tots els camps de concentració i extermini que els nazis van muntar a Europa. A la part inferior hi ha el de Mauthausen. Allà hi van morir una vintena d'homes de les nostres comarques. (Foto: arxiu).

Hi va haver un moment en que vaig perdre el cor i la raó... no arribava a veure clar si estava a l'infern o no hi estava... com era possible tot allò en un món civilitzat? Amb aquestes paraules ens resumeix tot el martiri viscut durant cinc anys, al camp d'extermini nazi de Mauthausen, el manresà Jacint Carrió.

Vam estar deportats allí uns vuit-cents espanyols, cinquanta erem de les comarques del Bages i del Berguedà. Vam sortir-ne amb vida uns vint... Era el 5 de maig del 1945.

Aquest home que avui, 5 de maig de 1979, trenta quatre anys ençà del seu alliberament, vol recordar unes situacions, a les que no hi podem tornar!, diu: vaig anar a parar al camp de Mauthausen després d'haver viscut la guerra civil espanyola, després d'haver estat internat, com molts d'altres, en els camps de concentració francesos. De Saint Cipryen vaig fugir en un camió de bròquils, durant dos dies vaig estar colgat de bròquils. Jo tenia familiars a França i em va ser possible quedar-me allí amb una situació més o menys legal. Vaig estar treballant de botiguer, fins que, davant la proximitat de la guerra amb els alemanys, els francesos van començar a veure comunistes arreu i ens van tornar a tancar en camps de treball a tots. Els espanyols vam ser els que vam construir la famosa línia Maginot... de poc va servir! El 20 de juny van entrar els alemanys. Vem estar dos dies i dues nits corrent camps a través, ningú estava massa segur del que ens farien els alemanys i vam preferir fugir. El 22, a Sant Dieu, ens van empresonar. A partir d'aquest moment començà el martiri.

En Jacint Carrió ens parla avui amb la veu enregollada, les paraules li surten de molt endins, les deixa anar arrossegant solennement cada mot: els records, malgrat els anys passats, són vius. Com qui diu marcats a sang i foc. Pels qui no hem viscut aquella història, mentre sentim parlar a aquest home torturat, se'ns fa impossible d'abastar tot el contingut del que ens explica: Jo estava a Gusen, un camp dependent del de Mauthausen. Gusen era l'autèntic camp d'extermini... i mentre ell parla, el qui l'escolta repassa en la seva imaginació aquelles escenes cinematogràfiques que en tantes ocasions ens han explicat els horrors dels camps nazis. Ell, en Jacint Carrió, que va ser allà, insisteix: és impossible imaginar-s'ho. Fins el present no he vist cap pel·lícula que expliqués exactament el que vam viure allí... és que si no s'ha viscut no es pot comprendre.

Destí... Montjuïc

De Saint Dieu van dur-los, a peu, fins al camp d'Estrasbourg; allà ens hi van tenir fins el desembre. El dotze d'aquell mateix mes va venir la Gestapo —la memòria és lúcida, manté fidels tots els detalls viscuts— entre els oficials n'hi havia un que parlava perfectament l'espanyol, tan perfecte, que era espanyol. Ell ens va anunciar que aniríem a treballar a uns camps d'Austria, si os portais bien, va dir-nos, volvereis a Espanya, si no, jamás regresareis. Ens van col·locar en un tren de passatgers i vam iniciar el viatge. Nosaltres no sortíem de sorpreses, el tracte fins aquells moments havia estat correcte, dins el que cap; el tren era normal en tot... però d'alt del sostre hi ana-

ven instal·lades ametralladores, això no ens va fer bona ganyana...

Vam arribar de nit a un poble, només es veien que soldats cridanters i gossos, ambdós feien cara d'anar a caçar conills, l'escopeta penjada... ens van fer baixar del tren a cops de bastó, empentes i crits, després, enmig de la fosca ens van fer caminar muntanya amunt. Com devíem estar de desorientats que jo vaig exclamar, nois! ens porten a Montjuïc, si...

Havien arribat a Mauthausen, els van rebre els reflectors de les torres de vigilància: els vuit-cents espanyols vam formar al mig del pati del camp i vàrem ésser saludats per l'interpret del camp, amb aquestes paraules: Españoles, estais en Mauthausen, al que intente escapar le pegaran cuatro tiros i listos! ... res més ens va dir. Després ens van distribuir pels barracons. Nosaltres, que no sabíem de que anava tot allò, ens extranyavem de veure els presoners guarnits amb uns vestits a ratlles. Vaig demanar-li a un francès el temps que feia que era allà. La resposta va ser d'allò més esperançado-

ra: aquí fa poc, al camp set anys. Set anys! quin susto em va donar...

En Jacint Carrió és irònic. No parla amb ressentiment, més aviat ho fa com qui està donant una lliçó magistral, amb calma, entrant amb detalls, barrejant-hi anècdotes aclaridores del contingut de la densa matèria que està explicant, la seva pedagogia és la més planera pels alumnes: les coses van succeir així i així. En l'esgarriança que provoquen les seves paraules hi té molt a veure la naturalitat amb que explica els seus sofriments:

Les barraques, d'entrada, quedaven, bé, després un cop eret's dins, allò era una altra cosa, no hi havia llits, el terra estava cobert de matalassos de palla, bruts, infectes, on s'hi amuntegaven els homes com si fossin sardines...

El trasllat posterior a Gusen, va ser el pitjor de tot. Aquell era un camp d'extermini, a base de treballar. Treballàvem a les canteres de pedra, picàvem pedra, l'esmicolàvem, la carregàvem en vagonetes, la tasllàvem... l'in-

centiu del treball eren les garrotades, els cabos de vara amunt i avall controlant la producció... —no s'obliden fàcilment, no— l'alimentació que teníem els presoners, allò que s'ha explicat dels naps i l'aigua bruta de café —adverteix— és ben cert... l'alimentació i el tipus de treball ens van convertir en cadàvers vivents. Amb aquella dieta no era possible viure més d'un any. Com vam aguantar? Doncs mira, a base d'enginy i d'escàquejar-se de la feina, quan posies, clar. Jo vaig arribar al límit permès per les autoritats del camp, 44 quilos, amb aquest pes es un cadàver vivent, llavors els nazis t'eliminaven, i portaven a les dutxes de gas i...

En Jacint Carrió va estar tres vegades a les llistes dels que havien d'estar liquidats: ens triaven com si fossim bestiar, per la cara que feiem. Llavors, sota la roba ens hi posaven papers, sacs de ciment buits... i tot plegat ens donava una altra aire, una altra imatge, semblaves més gras... continuaves servint per a treballar.

La llibertat

Les condicions de vida al camp, van variar sensiblement amb l'entrada en guerra d'Alemanya amb Rússia. Llavors van instal·lar indústria de guerra allí mateix i precisaven una mà d'obra que els produís amb continuïtat, es va acabar el treball com a sistema de liquidació d'existències. Es va passar a la simple supervivència... això va fer possible que arribéssim al 5 de maig de 1945. Fixa't bé, eren les cinc menys cinc del dia cinc del mes cinquè (maig) del mil nou cents quaranta cinc, quan van entrar els americans al camp de Mauthausen. Abans, al matí, havia vingut un tanc conduït per un home de color que, va enfilar-se a la torre de vigilància i va tirar daltabaix l'ametralladora, aquella va ser la senyal de que la llibertat era realitat.

Després, ja ho sabem, —tots ho sabem— el retorn a la vida civil, les atencions, el menjar calent, les revisions mèdiques... i l'angoixa dels records. Quantes vegades vaig somniar que m'empaitava un S.S. amb el garrot a la mà!

L'any seixanta vaig tornar a Mauthausen. Em creia morir... els records m'hofegaven... vaig plorar com mai; com mai.

Ara, aquests mateixos records, el fan explicar la història, una i altra vegada, cada cinc de maig, perquè cal recordar a tots que no es pot repetir aquella història. La nostra memòria no clama venjances, tan sols recorda, recorda...

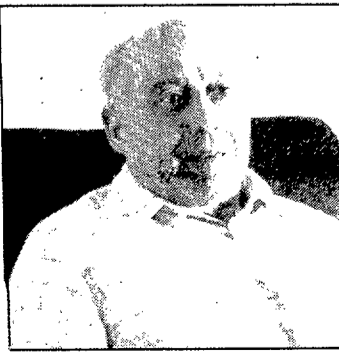
Bernat Torán i el 5 de Maig

En Bernat Torán i Martínez va néixer a Figols el dia 20 d'agost de 1918. Era molt jove, quan juntament amb la seva família es van traslladar a Manresa. Als 14 anys ingressà com a dependent a la Casa Jorba en una secció de tèxtils on es va fer creditor de l'estima de tots els companys. Li agradava el futbol i s'interessava per les qüestions socials. Més endavant va ingressar a l'Associació de Dependents de Manresa i Comarca, únic Sindicat Mercantil d'aquella època a Manresa. Als 18 anys fou anomenat Secretari del Gremi del Detall. En plena guerra civil formà part de la Comissió d'ajuda als companys destacats al front.

Al ser cridats els de la seva quinta, va incorporar-se al front, on als pocs dies de ser-hi, l'explosió d'una granada li va ferir un ull. Va seguir al front, en una companyia de transmissions a primera línia. Com molts, va haver de passar a França, on va superar les calamitats dels camps de concentració de Barcares i Sant Cipryen. Al desembre de 1939 s'incorporà en una companyia de treballadors espanyols i juntament amb l'exèrcit francès va anar a fer la Línia Maginot.

Hom li féu veure la gravetat de la situació i fou invitat a retornar a Espanya; però la seva

resposta fou contundent: mentre hi hagi en Franco, no tornaré a Espanya, i que no se'n parlí més! El 22 de juny, en Bernat cau presoner dels alemanys a Sant Dieu i fou portat com a presoner a un Stalag, a Strasbourg. El 13 de desembre la Gestapo es féu càrrec d'ell i junt amb uns 800 espanyols més, foren deportats al camp de mort de Mauthausen (Austria). Ingressà en el Blok (barraça) 6, que era destinada a treballs de pedrera, va anar al grup del conegut cap Peter (A. Prieto). A l'octubre del 1941 organitzaren una expedició d'uns mil homes cap el camp de Gusen, per a treballs també de pedrera o sigui el més dolent d'aquests camps. Després

Jacint Carrió, va tornar a néixer el dia 5 de maig del 1945, ara fa trenta quatre anys. (Foto: Gonçal).

d'onze mesos de peripècies i sofriments va quedar esgotat completament i va ingressar a l'infermeria del camp. Es va recuperar inicialment, però al cap de vuit dies va desaparèixer, com tants d'altres, misteriosament. El secretari del seu Blok va anunciar el número del company, dient que havia mort. Era el 16 de gener de 1942.

Aquest va ser el final d'un manresà més, dels 16 desapareguts en semblants circumstàncies. Però en Bernat no era un Jove més, era tot un home, ple d'optimisme, fins al final, que ens feia viure tots perquè sabia el que volia i a més volia tornar a casa per explicar el que era el feixisme. Estimats i admirats per tots els qui el vam conèixer i em consta que no va deixar cap persona ni tan sols agreujada. En definitiva un verdader lluitador i un Demòcrata, que va donar tot el que tenia: es mereix un Homenatge.

Avui es un dia adequat per a recordar totes aquestes coses, perquè el món va conèixer la nova per primera vegada. Així, avui, com ell volia, ha pogut tornar a Manresa, encara que només sigui el seu esperit. Del qual és portador el seu company de fatigues.

JACAVI
Manresa, 5 de maig de 1979